

מי מוסמך לקבוע שקיים "פצע בצוואר הרחם"?

לכבוד העורך,

ברצוני להעלות נושא שחשיבותו רבה, והוא הנוהג של פוסקי הלכה להפנות נשים שהיה להם דימום לא-צפוי או מצאו דם אחר תשמיש, ומתעורר ספק שמא ניתן לתלות את הדמם ב"פצע בצוואר הרחם", לבדיקה אצל מיילדות או אחיות, כדי שהן תמסורנה את חוות-דעתן אם יש לפונה פצע בו ניתן לתלות את הדמם – או לא.

בעקבות נסיון רב שצברתי בנושא זה, אני יכולה להעיד שקיים קושי רב לסמוך על בדיקות אלו. לדעתי קשה מאוד להגיע למסקנות נכונות בנושא רגיש ומשמעותי זה ללא ידע יסודי ומקצועי באנטומיה של הרחם, הצוואר והנרתיק, ובהיסטולוגיה והפתולוגיה של צוואר הרחם (ראה במאמרנו 'פצעים בצוואר הרחם – היבט רפואי והלכתי', 'תחומין' טו, אלון שבות תשנ"ה, עמ' 316 ואילך). הגיעו אלי עשרות מקרים של נשים שנבדקו זמן קצר לפני בואם אלי ע"י אחות או מיילדת שזיהו "פצע מדמם בצוואר" או ממצא מתיר אחר, והתברר לי שהאבחנה שלהן היתה שגויה, ובמקרים מסויימים אף מנותקת לגמרי מן המציאות. כך במקרה מסויים ציינה אחות במכתב שכתבה בעקבות בדיקתה שהיא זיהתה "קרע מדמם נרחב בצוואר הרחם" – אבחנה לחלוטין לא סבירה, שנמצאה אכן לא-נכונה בבדיקה של רופא נשים למחרת; וזוהי רק דוגמא אחת.

נוסף על כך, יודעים כל העוסקים בנושא שאחוז ניכר מאוד מן הבדיקות האלו מסתיים במסקנה שאכן קיים פצע בצוואר, ובעקבות אבחנה זו קובע הרב הפוסק שהאשה טהורה. מבחינה סטטיסטית אין כל הגיון שבאחוז כה גבוה של נשים נמצאים פצעים בצוואר הרחם, ועל פניו קיים חשש סביר שחלק גדול מן האבחנות האלו שגוי!

יתירה מזאת: יש אחיות ומיילדות שלאחר שזיהו 'פצע' בצוואר הרחם הן אף מבצעות מיידית צריבה של מקום הפצע, דבר שאינו תקין מבחינה רפואית, שהרי ריקמה מדממת מחייבת בדיקה במעבדה היסטופתולוגית לפני שמגיעים למסקנה שיש לצרוב אותה (ודרך אגב, למי שאינו רופא מוסמך אין סמכות, עד כמה שידוע לי, לבצע צריבה כזו). ובכל מקרה – נשים הסובלות מפצע 'אמיתי' בצוואר הרחם חייבות מסיבות רפואיות להיבדק ע"י רופא נשים, לבצע מספר מסויים של בדיקות (כולל אף קולפוסקופיה) ובמקרים רבים גם לקבל טיפול מתאים.

בעקבות דברים אלו רציתי לעורר שלוש שאלות:

א. האם לא עדיף למי שזקוקה מסיבות הלכתיות לברר את מקור הדימום לפנות לרופא נשים מומחה (רצוי ירא-שמים), גם אם הוא גבר, למרות בעיית הצניעות שבענין, מאשר לגשת לגורם מקצועי-פחות גם אם המדובר באשה? האם החשש להקל שלא כדין בהלכות נידה אינו חמור יותר מבעיית הצניעות הקיימת בבדיקת רופא (שיש בה כידוע סברות שונות להקל [טרוד במלאכתו ועוד]; ואכמ"ל).

ב. אם נבדקה אשה בידי מי שאינו רופא ונמצא שיש לה "פצע בצוואר הרחם", האם לא ראוי שתיבדק בהזדמנות ראשונה גם בידי רופא נשים מומחה, למרות שתיכנן סתירה בהבנת המימצאים שתגרום לבעיית הלכתית?

ג. במקרה שהאשה לא השיגה מיידית רופא נשים זמין, האם לא עדיף שהיא תידחה את בירור הספק ההלכתי עד לקבלת תור אצל הגינקולוג למחרת, במקום לסמוך על בדיקת מי שאינו רופא מומחה?

לסיום: רציתי להציע שאחד הגופים ההלכתיים-רפואיים ימסד מעין-התמחות של מיילדות ואחיות בנושא בדיקת פצעים בצוואר הרחם לצרכים הלכתיים, שתכלול תקופה מסויימת של בדיקות בצמוד לרופא מומחה, ובנוסף על כך הרצאות ושיעורים רפואיים והלכתיים בידי מומחים לענין. מימוש הצעה זו יביא לכך שאחיות ומיילדות יוכלו אכן לסייע לפוסקי ההלכה לפתור בעיות הלכתיות ואישיות בביטחון ובאחריות, בלי לחרוג מתחומי היידע והסמכות שלהן, ובלי לחשוש מפני תקלות - לא בעניינים רפואיים ולא בהלכות נידה החמורות.

בברכה רבה,

ד"ר חנה קטן
שעלבים

מקור: אסיא סג-סד, עמ' 215-216 (1998)

הערת העורך: בשנים האחרונות מכון פוע"ה אכן יזם השתלמויות רפואיות-הלכתיות בנושא בדיקת טהרה לאחיות ולמיילדות. בוגרות השתלמויות הללו נותנות שירות מקצועי לציבור בעלויות הפחותות במידה ניכרת מעלות בדיקת רופא פרטי. פרטים ניתן לקבל במכון פוע"ה טל: 1-800-07-11-11